

DISPUTATIO MEDICA
DE
COLICA

QUAM
DIVINA AFFULGENTE GRATIA
IUSSU ET AUTHORITATE AM.
PLISSIMI ET GRATIOSISSIMI MEDICORUM OR-
DINIS IN ALMA NORIMBERGENSIVM
UNIVERSITATE ALTORPHINA

PRO SUPREMIS IN ARTE MEDICA
PRIVILEGIIS ET INSIGNIBUS DOCTO-
RALIBUS LEGITIME OBTINENDIS

PUBLICO SUBMITTIT EXAMINI
JOH. PHILIPPUS DE JESSEK
SVINFURTO FRANCUS

AD DIEM MARTII

A. R. S.

M. DC. LX.

ALTDORPHI

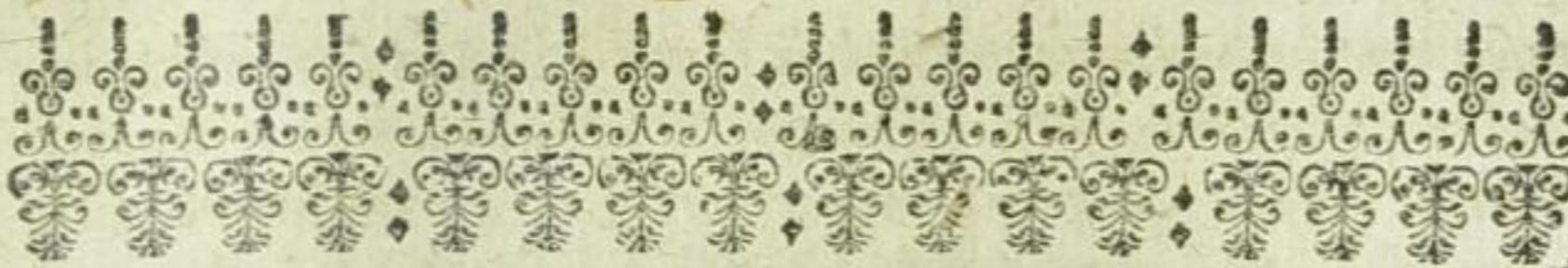
ORGI HAGEN, Univers. Typographi descripta.

theatol. spec.

7075, 10

morphyo 921

57.

109. ANNUENTE CHRISTO!

Totus homo à nativitate morbus est, ita Magnus ille noster Hip-
pocrates (a) verè ehen conqueritur, miseriamq; humanam
deplorat miserandam. Male equidem afficiuntur infantes, ju-
venes corripiuntur, supprimuntur senes: jam caput dolet, mox
latera discruciantur, modo pectus obruitur: hic extuberantia,
ibi atrophia, istic centena demum affligunt alia, ut adeò ob tot pe-
riculorum genera, tot morbos, tot metus, tot curas vel Natura
melius nihil vitiè brevitate præstissem. Plinio (b) videatur. Missis
egeteris atq; relictis numeroso eorum ex numero naturā inspicere
jam & considerare constituimus doloris colici. Censura enim
& consideratione dignum hoc esse malum, nobiscum alii credent
indubii. Non enim satius est mori, quam vinculo teneri mortis,
morbore (ut cum Sophocle (c) loquamur) incurabili? Numquid,
si, quod nos saeviori dubioq; fatigat cruciatu, vinculum appellaver-
imus mortis, alienum vel iniquum videtur? Gravis morbus &
dolorificus colica dispositio. Quamvis hominem non statim in-
terimat, tam acerba iamen sepius est, ut quos exagitet, malint
potius mori quam diutius cum ea conflictari; ita Trallianus (d)
sentit non injurius. Affectum hunc si adjecerimus vulneribus,
qua Coo (e) sunt lethalia; Eum ipsum si lethalem dixerimus,
ficum, quod ajunt, nos ficum appellare equidem persuasum habe-
mus. Κωλυθή δη Κτείνοταρόξεως, Aretaeus (f) inquit: toties hinc
inde id evenire quis dubitat? Quoties hic carnifex nullis ce-
dit auxiliis? Et quot violentas sibi inferre manus adegerunt hi
cruciatus immanes? Multos sibi his doloribus adactos consci-
visse mortem, tradit Erastus (g) cui etiam ne ullus quidem hōc,
si in extremo est, major esse creditur dolor. Quibus lachrimis

A

pro-

prosequendum addimus exemplum, quod Zacutus (b) habet, id-
quod certè lucum te, non hominem esse, eo nisi turberis, urgebit
mutum. Istis adico adducto. Q permodi dictum malum altius,
quantum quidem in nobis est, quantum quz*z* institutiratio concedit,
examinare, quidquz salutis pollicitetur, quidve incommode mini-
tetur, disquirere non abs re, sed oper*g* omnino fore premium nobis
promittimus.

Annue! Optume JESU! annue cæptis! an-
nue votis piis, religiosis!

a. in epist. ad Damagetum. b. libr. 7. nat. histor. cap.
50. c. in Ajace. d. libr. 10. cap. 1. e. 6. aph. 18. f. de C.
& S. diuturn. morb. lib. 2 c. 8. g. Method. med. p. 39. h.
libr. 2. prax. admirand obs. 28.

THESS I.

Bono itaq;z cum D E O rem ag-
gressuri, nominis enodationem præmittere
monemur, receptæ cùm sit jam fidei, omni-
na rerum esse nomina: primò enim mox
intuitu hæc earum exponunt naturam, de-
pingunt mores. Eam verò tribus, ἐπιμολογίᾳ, ὀμωνυμίᾳ &
συνωνυμίᾳ concludimus. ἐπιμολογίαν vocabuli quod spectat,
derivationem id suam τῷ κάλῳ debere obvium est, estq;
deductum ab ipsa parte affecta: Nam affectionis hujus
τρόπον δεκτὸν καλὸν esse Avicenna (a) istis jam olim in-
nuit: *Colic* a quidem, inquiens, secundum veritatem est nomen
EIUS, IN QUO est causa. Tὸν καλὸν vero dictum est vel ἀπὸ
τῆς κολάζεθαι, torquendo, quod doloribus id maximè sit
obnoxium, sonat ita verò effectum: vel ἀπὸ τῆς κωλύειν pro-
hibendo, retardando, quod ab varias cellulæ feces in eo
remo

190.

remorentur, notatq; adeò causam. Quomodo verò à colando cuiquam deductum sit, infra th. 5. attingemus. II. οὐανυπίας duplex vocabuli absolvit acceptio : I. enim sumitur propriè pro eo malo, cuius in colo residet causa proxima, sive per ἴδιοπάθειαν sive per συμπάθειαν inducta 2. impropriè & communiter pro quocunq; intestinorum dolore. Hanc vero significationem nostro ab instituto alienam mittimus & naturam istius rimandam adgredimur. III. συνωνυμίας nomine nomina sese offerunt varia. Græcis dicitur κῶλον, κωλικὴ ὁδύη, κωλικὸν ἀλγητα, κωλικὴ διάθεσις, Latiiis, præsertim Sereno, colon : Celso morbus plenioris intestini. Aliis dolor colicus, affectio colica, & communiter colica. Tormina etiam veteribus audiens malum hoc, docente Mercuriali, (a) cuius causam suggerit Platerus, (b) quia nimirum dolores atroces admodum sunt & tormentum adferentes. Germani vocant daß frimmen oder frummen / fortè ab effectu, quia facit homines incedere incurvatos. Vulgum verò, qui ineptè satis die Bärmuffer appellat dolores hos, præprimis incipientes tum in fæmellis, tum in masculis, ac si & hi matricem haberent rectè à laudato F. Platero (c) culpari liquet & ob ocoulos patet.

(a) Med. pract. libr. 3. cap. 26. pag. 347. (b) tractat. 2. prax. cap. 13. p. m. 585. (c) cit. loc. p. 590.

I I.

Ονοματολογίας beneficio facilior nobis cùm concessa jam sit totius cognitio, ipsam colici nostri doloris essentiam ut videamus, eaq; quæ sit, erudiamur, proximum erit commodumq;. Definimus verò morbum nostrum, quod sit tristis sensatio coli intestini, dependens à soluzione continui.

A 2

III. Sympto-

I I I.

Symptoma itaq; *in tactu est*, sed depravato & corrupto: fit enim cum violentia. *Genus adæquatum esse censemus*, cum formalem doloris rationem exhaustat. Dolor enim cum afficit, tensionem efficit, quia vero cum violentia, eandem dicimus tristem, corruptam, depravatam, quod ipsum dudum *Galenus* (a) etiam docuit: *Dolor, inquiens, tristis sensus est, sicuti voluptas blandus est sensus.* *Subjectum esse κῶλον superioribus etiam notatum est.* Est vero secundum omnes partes, frequentius equidem aliis secundum principium, aliis secundum medium sive sinistram situs regionem. Fuere quidem olim, *Galeo* (b) teste, qui omnino negavere, in sinistris partibus colicam dispositionem evenire posse. Verum iisdem contrariatur, cum *autoritas, tum ratio.*

(a) 2. d. loc. aff. 2. (b) 6. d. loc. aff. 2.

I V.

Autoritas 1. Avicenna, (a) qui, cum nonnullis à parte sinistra colicā haud incipere statueretur, falsum id esse, ejusq; contrarium se expertum testatum reliquit. 2. *Lælii à Fonte*, qui in Illustri Juvencula maiū hoc idq; fixum deprehendit in hypochondrio sinistro in regione coli, ea quidē in parte, quæ ventriculi fundo insternitur, hinc ad hypochondrium sinistrum tendens, lieni adsistens. Id vero etiam non opinio suadebat fallax, sed ipsa post obitum facta sectio, quæ absessum dicta in coli parte obtulit, planum fecit, quo videatur ipse *Autor.* (b) 3. *Guilhelmi Fabritii*, (c) qui dolores colicos ut plurimum in sinistro latere observari, idq; accidere propter coli ea in parte cngustiam, per experientiam contestatur. *Cum enim excrementa, ait, in superiori & capacissima coli parte inglobos magnos, prout capacitas inter-*
stini

stini ferebat, in durata à flatu versus hanc angustiam magnam
cum violentia appellantur; accidit ut non nisi summo cum dolore
permeare possint. Hæc ille. 4. *Lud. Mercati*, (d) qui vel
finem intestini hujus, quâ parte recto adhæret, aliquando
coli causam occupare docet & obtestatur.

(a) *alleg. loc. cap. 16.* (b) *consul. Medic. 34. p. m. 22.*
(c) *cent. I. obs. 58. & 71.* (d) *libr. 3. d. intern. morb. curas.*
cap. 15.

V.

Ratio; 1. quia colon intestinum æquè positum est in
sinistra ac dextra in parte, ut possit ad eò & sinistra in parte
dextraq; oriri & succitari dolor, ut rectè infert *Mercurialis*. (a) 2. *Præterea* cùm media coli pars cum extrema anfra-
tuosa sit & obliquos admodum gyros habeat,
quibus in feces flatusq; facile remorentur, imò feces
remorari debeant, ne citra ullam præcedaneam gra-
dationem feces simul descendant vel potius prorumpant,
ad evitandam violentiam, naturæ undiq; inimicam, (b)
ut etiam cùm colatorii modo se habeat, à colando *spurio* deductum sit *Galen*: quid impedit, quò minus mali
hujus fiat irruptio, feces quando coli vel in media,
vel medium proprius consequente extremavé hære-
ant parte atq; sede, haud equidem videmus. 3. Imò
cùm colica intemperiem quoq; sequatur, ut apud *Galenum*
(c) est, & nos quoq; infra commonstrabimus, dolorem
nostrum in sinistra ejusq; etiam extrema parte æquè oriri
posse ac in dextra, per consensum nim. ex communicata v.
g. vesicæ inflammatione, non certè citra omnem dictum fore
rationem crediderimus, etiam secundum *Avicennam* (d)
quando ait: *Causæ colice aut cadunt propriè in colon, aut ca-
dunt in aliis & perveniunt ad ipsum secundum semitam commu-
nitatis*: cùm vid. intemperies ista vel angustiam pariendo

A 3

fecit-

fecibus, etiam paucis, continuum solvere ansam præbent: vel humores fundēdo, flatus generando, colōq; distendēdo molestiā istā pariat. Sed hæc sufficiāt: istud tantūm addimus, quod Nob. & Praecell. Dn. D. Rofinc. (e) Praeceptor N. obseruant colendus calculō adjecto suo id ipsum commendet: *Subjecti ratione*, inquiens, ubi principium coli afficitur, dolor magis in dextro latere: si medium vel extremum in sinistro.

(a) cit. loc. p. 346. Confer. Forest. l. 21. obs. 3. schol. (b) 2. aph. 51. (c) 6. d. loc. aff. 2. (d) supra cit. loc. (e) libr. 3. m. m. secund. Rhas. c. 13. p. 262.

V 1.

Álvi adstric̄tio & constipatio verò an indivisibilis sit à malo nostro, hīc inquirere, submonemur. Autores disputant, diversasq; abeunt in sententias. *Mercurialis*, (a) omnino eam indivisibilem esse contendit & abesse nunquam, cui *Pulverinus* (b) & *Crato* (c) promptè subscribunt, aliq;. *Saxonia* cautius - rem qui tractare modo (d) videtur, dum alvi difficultatem adesse scribit in colo, non verò omnimodam fecum retentionem, hanc ipsam, sui immemor alibi (e) procoli essentiali agnoscit. Sed incongruè: Et cùm experientia contrarium urgeat atq; evincat, superiora arguere supersedemus, audientes *Philosophum*, (f) rationem quærere, ubi sensus fidem facit, aliquam intellectūs esse infirmitatem; Lectorem verò Cupidum ad Autores *Avicennam* (g) Sennert. (h) Forest. (i) *Hildan*. (k) *Zacut*. (l) *Riverium* (m) aliosq; remittimus, causam accessuri investigationem.

(a) allegat. loc. (b) art. med. cap. 65. (c) cons. & ep. med. libr. 1. ep. 4. (d) Medicin. pract. l. 3. c. 25. (e) praelect. pract. art. 2. c. 30. (f) & Phys. 4. (g) c. l. tract. 3. c. 12. (h) libr.

3. pr

190.

3.pr. Med. p 2. f. 2.c. 2. (i) libr. 21. obs. s. chol. (k) cent. 3.
obs. 74. (l) l. 3. pr. admittand. obs. 129. (m) cent. 3. obs. 48.

VII.

Causis positis, cùm ponantur effectus, nec, nisi sublatis istis tollantur, eas ut inquiramus, necessum habemus^o. Proximam verò causam doloris nostri solutionem esse contumui, unō ferè ore Medicorum profitetur chorus. Causa equidem plurimas esse, palam est: omnes tamen in eo convenire, eaq; ratione dolorem excitare, quatenus continuum solvunt, haud $\alpha\lambda\circ\gamma\omega\varsigma$ concludere *Sennertum* (a) accipimus. Hoc verò modò dolorem restringi ad sensum tactus, supra innuimus, cùm in omni sensu dolor fiat sedemq; inveniat citra unitatis solutionem, solo excepto tactu, docente cum multis aliis laudatō *Sennertō*. (b)

(a) alleg. loc. (b) libr. 2. Instit. Med. part. 3. sect. I.
c. 6.

IX.

Mediatæ verò causæ, quas continuum solvere modò diximus, id præstant vel *distensione* vel *rosione*: Internæq; sunt vel externæ. Internas agnoscimus

X.

I Flatus. Flatum enim sedem & receptaculum præcipuum esse colon, edoctus est *Fernelius* (a) qui in non paucis, flatus cohibere qui conservaverant, colon dilatum brachii amplitudinem æquantem, sectionis beneficio adnotavit. Ejusdem beneficio *idem*, sed majoris quod est momenti, observavit *Petræus* (b) in puerulo quopiam, cui venter paucis à partu diebus stupendum in modum intumuit, cum sævissimis & continuis torsionibus. Causam enim tantæ intumescentiæ, quæ latebat singulos, solum extitisse

citissē colon flatibus distentum, ventriculō cæterisq; intēstini vacuis, cadaver demum defuncti jam semestris aper-tum manifestum fecit. Facilē itaq; cūm remoren[t]ur in-colī anfractu hoc reflexuq; flatus, eos inibi conlusos di-stendendo dolores istos immanes admodum inducere & excitare planum est. *Hic verō flatibus locum negari non posse in tunicis* tum *περγωσις experientia& sboles*, quæ ex pro-longatione hujus tympaniam minatur, evincit; *tum, istud Hildani* (c) & consideratione & admiratione certè dignum confirmat, qui in filio suo 17 dierum, colico do-lore & hunc insecurā ischuriā peremto, intestina, absente obstruktione aut retentione excrementorum, flatibus ex-tensa observavit. Rogati de flatuum sede nullam e-quidem nisi tunicas ipsas agnoverimus, cūm flatus, si in ca-vitate hæsisserent, facilius expultricis vis, quam ipsa sterco-ra potuisset ejicere, vel cum excrementis etiam exclusi-sset, ut *Hildanus* benè arguit, idq; ipsum nos docet *Avicen-na* (d) experientia edoctus, quando in colica flatuosa quandoq; neg[er] alvi relaxationem, nec etiam fluxum humorumq; rejectio-nem juvare vel levaminis quid afferre ait, causam conferens in-retentionem ventositatis grossæ in tunicis, quibus de fusiūsa-pud Autorem.

(a) *libr. 6. patholog. c. 10.* (b) *tom. 2. dissert. harmon.*
29. p. 111. (c) *cent. 3. obs. 74.* (d) *cit. loc. tr. 3. c. 12.* Confer.
Mercat. l. 3. d. intern. morb. cur. cap. 15.

X.

II. *Feces retentas.* Hæ verō suum hīc conferunt in intestino ob siccitatem, duritiem tenacitatemq; subsisten-do, eō sc. modō, ut augmentō sensim subitōve acceptō vel copiā, quod tamen minus frequenter, sed rarissimē contin-git; vel, si non copia, sed tantum retentio urgeat, *ebullitis*

one

one excrementorum flatuosorum ob negatum transitum
facta distendendo colon in eodem istos producant dolores.
Haud enim solam obstructionem & fecum , nisi admodum
coacercentur , retentionem ad colicam generandam suffi-
cere , expertus est *Brassavolus* , (a) qui se juvenem s̄apē
per 9, interdum per 12, dierum spatiū, nihil per alvum
excrevisse , & tamen sani hominis muniis perfunctum fu-
isse scribit . Similiter videre est in plerisq; fæminis, quibus
idem citram omnem noxam accidit : Sed necesse est , ut ac-
cedat humorum fermentatio & agitatio , adeoq; eorum fla-
tuositas , ad hoc malum necessaria , acquiratur .

(a) cap. 6. de rem. purg.

X I.

III. *Corpora duravaria*. Ex comedis nucleis durisq;
fructibus cruciatus colicos cum ventris adstrictione natos
observarunt *Zacutus* (a) & aliquoties *Platerus*. (b) E-
osdem peperere ossicula è pedibus gallinarum coctis abundan-
tius deglutita: idemq; ex caseiesu largiori in alio accidisse
notavit *idem*. [c] *Calculus* in intestinis natos eorundem
dolorum immanium extitisse causam non raram , cum aliis
expertus est *Idem* , qui etiam σκύβαλον [d) velut in saxum
conversum vidit, cuius generis nos quoq; excrementa vi-
dimus à colico bilioso rejecta , quæ non feces dixisses , sed
veros jurasses lapides. *Calculos* verò rejectos videre plures
Saxonia (e) in fabro ferrario una vice lapillos iſ ad avella-
næ magnitudinem rejecit. *Marcellus Donatus* (f) ad o-
vi gallinacei magnitudinem vidit excretum à scriba calcu-
lum , ejusdemq; quantitatis *Horstius* (g) in inferioris for-
tunæ homine vidit. Hujus magnitudinis etiam Medicum
quendam Patavinum rejecisse calculum , plusq; satis gran-
dem, minoris tamen quantitatis Theologum quempiam ,
utrosq; colicis ante eorum rejectionem maximè discrucia-

B

tos

tos doloribus, notavit *Kentmannus*. (h) *Miranda* verò & certè miseranda suggerit citatus modò *Horstius* (i) qui sub cura D. Joh. *Fabri* molitorem quempiam ex alvo 150: nobilis verò aliquem 233. rejecisse calculos attestatur, ut adeò inspectis his non sit, quòd cum *Galen* [k] istiusmodi rejectos esse calculos, non obvium, minus planum esse ultius urgeamus. *Notandum autem est*, calculos aliquando immediate, mediately interdum fecibus viam præcludendo dolores hos, horum si existunt causa, inducere. *Horum* si existunt causa, dicimus: non enim semper calculos intestino factos id præstare, in vitro Nobili, qui singulis mensibus ultimò quatrante aliquot citra molestiam ejecit, eosq; modò majores, modò minores pisis, rotundos, oblongos observavit *Kentmannus*: [l] & quod oppidò rarum, castaneæ magnitudine quovis quartò vel sextò die rejectos vidit *Fernelius*. [m] Contrà castaneæ & formâ & magnitudine colo tenaciter adhærentem juveni mortem attulisse, notavit superior *Zacutius*. [n]

[a] libr. 2. pr. admirand. obs. 27. [b] cit. loc. p. 590.
[c] ib. p. 591. [d] Confer. *Forest.* l. 21. obs. 4. schol. [e] cit
l. pag. 269. [f] l. 4. c. 30. [g] *Epist. Med part. I. sect. 9.* p. 428
[h] Confer *Forest.* cit. modo loc. ubi similia ex *Grado* citantur.
Hæc verò *Kentmannus* de calc. in corp. human. n. 9. p. 14. seqq.
[i] *Epist. Med. libr. 2. f. 5. ep. 1.* [k] 6. d. loc. aff. 2. [l] cit.
nuper locô. [m] libr. 6. patholog. cap. 9. [n] alleg. loc.

XII.

IV. *Humores & I.* quidem *Pituitam Vitream*.
Hanc verò id non in cavitate intestinorum, sed intra colitunicas retentam præstare cum *Galen* [a] notandum, monet *Sennertus*, [b] qui incredibile pronunciat, dolorem, à quo perforari quasi intestina videntur, excitari tan-

194

tantum à pituita cavitati intestinorum adhærescente, eaq;
refrigerante, aliud suadente medendi methodo, ubi non
alterando, sed evacuando emendationem maliq; ablatio-
nem acquirimus. Hac se laborasse *Galenus* [c] scribit
nec absimilis casus apud *Hildanum* (d) est. Et hanc spe-
ciem rarissimam & vix à centesimo Medico observatam
esse *Nobiliss. Rolfincius* (e) contestatnr. *Frequentius* aliae
pituitæ species viam sternunt, quibus cum vitrea etiam in i-
psa cavitate, qua in tum colligi tum remorari posse expe-
rientia edocemur, locum concedimus, ubi tamen vix exu-
lare posse crassitatem & visciditatem effectus designant.
Sennerto vero, qui contrarium adfert, omnemq; in cavi-
tate humoribus nostram affectionem producentibus dene-
gat locum, ad stipulari nescimus. Alterando enim ma-
lum emendari debere, si in cavitate hæreret & intestinum re-
frigeraret, frustra urget, quod urget : *Nec enim* quat: fri-
gidus est humor hic, dolorem hunc infert, Sed quat: ex di-
minuto partis calore aliavé occasione motus & agitatus fla-
tus ex se fundit & intestinum distendit. *Præterea* aliud e-
tiam notata & reclamans consuadet *experientia*. Sensim
enim pituitam in ipsa cavitate colligi, collectam & adhæ-
rentem remorari posse, edoctus est *Fernelius* (f) qui non
tantum eam fecibus circumjectam & exclusam observavit,
sed & totius intestini viam, cùm solidè jam concreta fuerit,
intercludentem cui piam exitium attulisse consignavit. Si-
militer excrementa tenaci & mordaci phlegmate obducta
à Nob. Persona colicâ gravissimâ laborante rejecta citat
Horstius (g) Addimus, quæ ipse suggerit *Sennertus* (h)
Quinetiam, ait, *pituita crassa & viscosa in intestinis genera-
ta, eadem obstruit.* *Etsi* verò sèpè diu cùm victus tum debilis
in intestinis caloris ratione cumulata raro integrum obstrucci-
onem parit, tamen si diu ibi hæreat, ita crassescit, ut intestina-

B 2

prorsus

prorsus obstruat & difficilium symptom. causa fiat. Hæc ille;
quibus adjicimus αξιομνησκόν certè & singulare, quod in
Lipso observatn; qui massamp ituitosam, lentam, viscidā,
paulatim in tota fistula intestinali coacervatam, for-
mamq; intestinorum exprimentem post varia symptomata
cum maximo conmodo & salutis restitutione exclusit.
(i) *Denig*, etiam pituitam vitream tunicæ adhærentem,
& quidem frustillatim variaq; magnitudine dispersam in-
puella colico dolore enecatanotavit *Franc. Chomel.* (k) *Med.*
Annonæensis, qui ex eo materiæ doloris colici sedem exter-
nam intestinorum superficiem agnoscit.

(a) *12. m. m. 7.* (b) *cit. loc. p. 270.* (c) *2. d. loc. aff. 5.*
(d) *cent. 1. epist. 82.* (e) *cit. loc. p. 259.* (f) *allegat. loc.* (g)
part. 1. epist. sect. 14 p. 467. (h) *l. 3. prax. med. part. 2. f. 1.*
cap. 3. p. 197, (i) *in Heurnii vita* (k) *in observat. Riverio*
communicatis obs. 4. p. m. 289.

X I I I.

II. *Bilem*, quō quidem nomine omnes humores
tenues & acres καταχρησικούς *Autores* complectuntur & con-
cipiunt. *Bilis* nim. sicuti per vias ordinarias ad intestina
copiosius delata diarrhæam vel dysenteriam procreat, ut
jam olim ab *Averrhoë* (a) edocti sumus: *sic in hepate* dum
ob morbum aliquem ad vesiculam felleam non colligitur,
sed sanguini commista permanet, & circulationis ope ad
intestinorum tunicas effusa retinetur, eas vel *ebullitione*,
ex ejus nativa temperie oriunda, *distendit* vel *connatâ acri-*
moniâ rodit, adeoq; cunctinum solvendo dolores nostros
inducit, cujus generis nobis post alios *Horstius* (b) exhibet
casum in *Illustri Persona*. *Mercurialis* (c) *Galenum* &
Avicennam conciliaturus bilem quidem non solùm in tun-
cis, sed & cavitate intestini contentam idem facere innu-
it,

195.

it, quando fecibus immista eas intensâ suâ caliditate exsiccat, adeoq; suppressâ alvô dolorem congenerat. *Verum*, missâ jâ dubiâ lectione *Avicenne* tum ipse certè varius in his sibi ipsi (d) contradicit (*dubia tamen & nondum probatae quæ sunt fidei*, istis: *Quotidiè, inquiens, à cystifellis ad intestinabilis mittitur, quæ excrementis permista virtutem intestinorum expulsivam proritat*: tum *notata modoratio testatur & contrarium objicit, quibus addimus curandi scopum*, cui satis facimus non tam alteratione, quam evacuatione, quamvis ea in primis etiam huc faciat, suumq; ad fervescientiam bilis restinguendam conferat, veluti utriusq; usum conjungendum nobis commendat historia à *Zacuto* (e) exposita. *Nec, dum* feces exsiccare dicitur bilis, oppidò concessum est, quod iis immista id præstet: Sed mediante intemperie à bilis ebullitione suscitata & communica id præstare eam posse, omnino persuasum habemus. *Quibus equidem* bilem fecibus immisceri, vel immistam, eas exsiccare non posse, nullò modò urgetur, sed potius malum in pejus, quod dicunt, & deterius corruere, si bilis excedente quantitate fecibus commisceatur, & ob alvum suppressam diutius retineatur, ultrò concedimus, quippe tum non solùm feces exsiccat, sed & obstructionē feces retinendo, confirmat & rosione suâ continuâ ulcera periculosa sulcitare potest, quæ *Cœo* lethalia dici supra innuimus.

(a) 3. collect. 20. (b) part. 1. obs. sing. libr. 4. obs. 7 p. 204. (c) alleg. loc. (d) libr. 2. de excrement. c. 2. p. m. 282, (e) l. 2. prox admir. obs. 25.

XIV.

V. *Vermes*, qui & pungendo & divellendo dolorem inducunt colicum. Colicâ laborantem rusticum, rejectis ultra 30 vermibus, sanitati restituit *Forestus*, (a)

B 3

&

& *Hildanus* (b) puellam 12 annorum, globo vermium pugni magnitudine excretò à tyrannide hac affectione liberavit & redemit.

(a) libr. 21. obs. 4. schol. (b) cent. 1. obs. 57.

X V.

VI. *Intemperiem calidam* sive *inflammationem*, quæ si *materialis* & à sanguine vel ob copiam eò loci effuso, vel ob *impeditam circulationem* subsistente (a), excitata, *distendendo*: Si *immaterialis*, (rariùs verò observare licuerit) *angustiam pariendo*, utraq; *fecibus viam præcludendo* & *continuum solvendo* eam affectionem inducere omnino queunt. *Notatas* hactenus causas proximiores mediatas excipiunt remotiores, quas disponentes dicunt.

(a) *Modum doctè & feliciter monstratum à Nobiliss. & Excellent. V. Dn. D Mauricio Hoffmanno. Anat. Chirurg. & Botan. Prof. P. Celeberrimo, Patrono Nostro sinceriùs observando, videre licet in disp. med. d. tumor. ab ipso anno 649. edita & Altorphi excusa.*

X V I.

VII. *Res nimirum: preter naturam aliæ. Abscessus & tumores*, observante *Hollerio*, (a) qui tres ex istis animam egisse adnotavit. *Coalitus* ex quo soror *Rondeletii* post co-licam passionem diem obiit, teste *Jouberto*. (b) *Intestinorum in scrotum descensus & prolapsus*, à quo productam colicam in septuagenario Monacho *Forestus* [c] & in milite quodam quadragenario *Lotichius* [d] compescuere. *Febris quartana*, teste *Horstio* [e] & *tertiana* testibus eodē (f) & *Lotichio* [g] quando nim. ob imperfectam crisi in materia peccans evacuanda & ad intestina transmissa ea symptomatice sollicitat, cuiusmodi de colo abundè satis & egregiè tractat *Spigelius*. [h] *Gallicum* etiam observavit *Zacutus* (i) bis ab obsceno concubitu subortum, quem ut citra ullum

præ-

198.

prævium symptoma invasisse, ita nec colicis præfidis nec sudorificis, nisi Mercurialibus unguentis succubuisse dicto loco attestatur.

[a] libr. 1. d. morb. intern. c. 41. p. m. 444. [b] in vita Rondeletii. [c] libr. 21. obs. 14. [d] l. 4. obs. Med. c. 6. obs. 8. [e] part. 1. obs sing. libr. 1. obs. 12. [f] cit. loc. libr. 4. obs. 9. [g] alleg. loc. obs. 2. [h] libr. 4. d. febr. semitert. c. 13. [i] libr. 2 prax. admir. obs. 24.

XVII.

IX. *Animi commotiones*, præsertim iracundia, cuius studiosum quendam dolores istos sæpius intolerabiles perpeti adactum novimus. *Exercitium nimium inflammacionis; otium nimiq; quies cruditatis autores idem efficiunt*, quibus immoderatam Venerem, somniq; & vigiliarum excessum superaddimus. Tantum de causis internis præcipuis. Paucis jam libabimus externas, quas inter.

XVIII.

I. *Cibus* se offert succilenti & crassi, quali infarctam quandam fæminam colicam incurrisse Forestus [a] notavit: δύσπεψία, fluctuantus, fugax, quibus de abundantes vide Avicennam [b] & Fienum: [c] omnis deniq; qui humores vitiosos generare aptus natus est.

[a] libr. 21. obs. 7. (b) cit. loc. tr. 4. cap. 28. (c.) de flatib. c. 8.

XIX.

II. *Potus. Cerevisia* damnatur minùs defecata: hordeaceam etiam accusat Crato. [a] *Vinum* verò omne (secus experientia) suspectum ait, præprimis Moravicum & Austriacum, quibus nativi quidpiam, ad coli generationem inesse afferit. *Mustum* & *vinum hornum* potiori exulant nomine, quippe exrementis abundantia ejusmodi ex usu nimo colicam incurrisse quempiam Hildanus [b] tradit.

tradit. *Aqua* in imbecillioribus cruditatis quoq; autor.
est; fortioribus potus existens satis commodus.

[a] *libr. 1. consil. 10.* [b] *cent. 2. obs. 65.*

X X.

III. *Frigus* non postremum obtinet locū, quā verò ra-
tione dolorem inducat, *Autores* discrepant. *Mercuria-
lis* (a) duplii id modò fieri docet; 1. quòd indurentur à
frigore feces, à quibus deum dolor. 2. quòd frigiditate
corrugentur intestina, à qua corrugatione dolor. *Verùm
tantum frigus* in vivente corpore dari, quō feces indurari
vel quō intestina corrugari possint, ut inde dolor excitetur,
rectè equidem *Sennertus* (b) incredibile edicit, probabili-
usq; esse censet, frigiditatem coctionem naturalem debili-
tando, pravos, flatuosos & corruptos humores generando
doloris causam existere. *Verùm enim verò* nec hæc expe-
rientiæ satisfacere possunt, cùm frigus tām subitò coctio-
nem & humores depravare non possit, sicut sæpè subitò
à frigore dolorem induci videmus, quemadmodum expe-
rienta objicit & reclamat. Sic *Theodorus* (c) *Foresti
frater*, quotiescunq; ei pedes frigebant, colicam incur-
rit: & ipse *Forestus* (d) ex pedum frigore in gravissimum
cruciatūm colicum incidit: veluti & in *infantibus* ex eadem
causa & balnei frigiditate accidere notavit *Ferrarius*. (e)
Alii frigiditatem id comprimendo & densando præstare,
feliciùs docent: (f) *verùm* cùm nec hâc ratione satisfiat
experienciæ, hæc ipsa duplii id fieri modò cum ratione
suadere videtur, 1. notatò modò ultimò, quatenus nim.
comprimendo & densando calorem naturalem intro
agit & cogit, qui adeo compulsus, factusq; fortior fa-
cile humores liquat, & ebullitionem faciendo vapores
distensivo excitat, & hic modus potissimum locum habet
quan-

192.

quando frigus abdomen sive ventrem afficit. 2. calorem naturalem dissipando cum humorum agitatione caloris debilitatem proximè insequente , quod accidit in immoderata pedum refrigeratione , ubi frigus intestinis communicatum calorem naturalem adoritur , eum citissimè infringit , qui imbecillior factus non potest non humores agitare potius & flatus generare , quam istos rectè regere . (g) *Notandum* verò & probè tenendum , tale quid frigus non præstare nisi in iis , qui humoribus abundant excremētiis , veluti sunt infantes , quibus de nuper *Ferrarius*. Frigus etiam , præsertim excedens , quamvis omnes & singulos lædere queat , idem tamen in omnibus efficere nequit , ut impunè dictum putemus : *Frigus colicam generare non nisi in predispositis valet*. Quomodo verò frigida assumta possint fieri dolorifica , ex dictis patefecit.

(a) *cit. loc. p. 344.* (b) *libr. 3. pr. med. part. 2. sect. 2. c. 2.* (c) *libr. 1. obs. 4. schol.* (d) *libr. 21. obs. 10. schol.* (e) *libr. 4. de medicin. infant. cap. 7.* (f) *Confer. Rolfinc. cit. loc. p. 260.* (g) *Confer Fienum alleg. loc. p. 59.*

X X I.

IV. *Aer iurens*. Hujus enim ardore nimio nativus quando calor evocatur & diminuitur , viscera suâ caliditate privantur , concoctio depravatur , quæ flatuum generatio & hanc flatuosa colica necessariò insequitur , quo de scitè disputat *Fienus* (a) 2. *contagiosus* , à quo producitum colicum dolorem post *Æginetam* , *Avicennam* aliosq; consignavit *Forestus* (b) *Zacutus* (c) *Sennertus*. (d) Et tantum de causis.

(a) *alleg. loc. p. 42.* (b) *libr. 21. obs. 13.* (c) *libr. 2. pr. admirand. obs. 23.* (d) *cit. loc.*

C

XXI.

X X I I.

Peregrè abiens ne impediatur aviis, comitem sibi ducem eligit & adjungit: idem Medico ne accidat in praxi versaturo, *signa morborum*, regiam quæ ostendant viam, colligere & ostendere opus habet. Ea autem sunt pathognomonicatum universalia tum particularia: *diagnostica & prognostica*.

X X I I I.

I. *Pathognomonica universalia* sunt dolor circa coli regionem jam fixus, jam vagus, nausea, ructus, vomitus & appetitus dejectio, ventriculō in consensum tractō. Crura contrahi, *Mercurialis* (a) notat, testesq; & suspensores dolere, *Aretaeus* (b) tradit. Vigilia verò in primis urget. *Particularia & aillologyma* præcipua paucis complectuntur istis. *Flatus* produnt inflatio & obmurmuratio ventris, rugitus copiosi, excreta aquis innatantia, dolor vagus, causæ antecedentes flatus generantes, victus fugax &c: *Stercoralem* exponunt antecedens alvi suppressio, dolor gravativus, extensivus, fixus, assumta adstringentia, excrementitia & arida: nimia exercitatio. *Calculosam* dolor indicat insigniter gravativus & extensivus, contusivus etiam cum motione, citra hanc compressivus & fixus, prægressa petrificationis signa: ab aliis verò quæ est assumptis solidioribus, ex ægri rogati informatione agnoscitur. *Pituitosam* explicat dolor perforativus & fixus, sitis parentia, assumpta ad pituitæ generationem idonea, excreta mucosa, gravitatis & frigiditatis sensus & demum difficilis eradicatione. *Biliosam* oris amaritudo, sitis, stomachi ardor, febris, dolor acutus & mordicativus, urina ignea (c) & excrementa biliosa cum ardore, à calidioribus irritatio. *Vermicularem* propria produnt signa. Ab inflammatione si est, febris urget & sitis incomprehensibilis, dolor fixus, extensivus urinæ

urinæ & alvi suppressio non solum ob dolorem, sed compressionem ab inflammatione inductam. Vomitio biliosa absq; levamine cum extremorum refrigeratione. *Ab apostemate* si dependet, dolor adest gravatus, extensivus, fixus & mordicatus cum caliditatis sensu & purulentis dejectionibus, quibus de singulis videantur *Avicenna* (d) & *Capivaccius* (e) abundè & egregiè tractantes.

(a) cit. loc. p. 347. (b) alldg. loc. p. 111. (c) Confer. *Avicenn. c. l. tr. 3. c. 7.* (d) loc. not. (e) libr. 3. prax. cap. 13.

X X I V.

II. *Diagnostica.* Hæc sejungunt eam I. à peritonei doloribus. Hos sublimes, illius profundos esse, ex *Coo Galenus* (a) tradit. Hi præterea gravissimi sunt & admodum diuturni, ac neq; clysteribus, neq; medicamentis, neq; fomentis, neq; ullis remediis, quibus, qui veri sunt dolores colici, deliniri solent, *Forestò* (b) teste. II. à ventriculi dolore, qui elatior est colicō, & semper supra umbilicum constituit. Levatur ructibus, & per os assumtis facilius compescitur & tutiūs à colicus. III. ab uteri dolore, qui profundus est, coxis & inguinibus communicatur, nec adscendit ista, & symptomata uterina accelerat. IV. à dysenteria, quam fluxus alvi cruentus ex subjecti exulceratione oriundus constituit, nec tantum colon, sed cætera intestina simul patiuntur; secus vero in colica. V. ab ileo, qui sævior est, magisq; pungitivus & supra umbilicum consistit cum angustia & palpitatione cordis, ructibus & vomitione, superioribus partibus in consensum tractis. VI. à nephritide distinguere & labor & opus est, in quo etiam ipse *Galenus* se deceptum fateri non erubescit. Missis aliis, sequentibus erimus contenti. Distingui possunt I. *Proprietate.* *Nephritis* gravativò magis, magis tensivò colica infestat

C 2

dolore

dolore. 2. *Locô.* Ille angustum spatum; hic amplum, occupat. 3. *Assumendis* tum *alimentosis*, tum *medicamentosis*. A cibo dolor colicus ob compressionem intestini augetur; nephriticus verò imminuitur, quia aliquid humoris alimentarii ad renes defertur, quod dolores demulcit. Sic diuretica & lithrontriptica medicamenta mephriticos juvant: colicos potius aggravant. Contrà quæ colicos levant, illic rejiciuntur, cum nihil levaminis adferant. 4. *Excretis.* In renali dolore calculi & arenulæ excernuntur, urina crassa, sabulosa & turbida, quorum exclusione mitigatur & levatur: Contrà colica vomitione vel alvi subductione magis imminuitur & mitescit, nihilq; in ea, nisi calculosa sit, quod sabulosum, ejicitur. 5. *Symptomatisbus.* In colica vomitus, nausea, & alvi adstrictio: in nephritide verò dolor dorsi & lumborum vehementius affligit ob consensus eminentiam, quibus de & aliis pluribus fusiūs disputantes videantur *Sennert. Mercurial. Forest. Saxon. Capivacc.* allegatis locis.

(a) 6. aph. 7. comment. (b) allegat. libr. obs. 3. schol. (c)
2. d loc. aff. 5. & 6. d. loc. aff. 2.

X X V.

Prognostica. Affectus hic quamvis non semper lethalis, sed saepius felici terminetur eventu, magnus tamen dici, & acutus meretur, quod omnes vires spiritusq; facile dissolvat, enervet, partesq; principes non sine periculo in consensum trahat. *Minus periculi*, si non totum intestinum, sed pars afficiatur, nec alvus omnino suppressatur, clysteribus cedat & juyetur. *Flatulenta* etiam melioris est conditionis, modò non prolongetur, ex qua hydrops sicca. Prolongata nimis *fecum retentio* intestinorum ruptiōnem minatur, quod malum. (a) Nec *pituitosa* periculo vacat

vacat, cùm difficiilius eradicetur adeoq; ob continuum dolor varia inducere symptomata apta sit satis & idonea. *Acris* & *bilioſus humor* exitium parat symptomatibus, quæ concitat, immanibus. *Ab inflammatione* quæ est, maximè periculosa est, & certè magnus morbus, cùm ileum minitetur, & præsertim si corpus statim intumescat, quali *virginem correptam* 12 horis jugulatam *Mercurialis* (b) notat. In *abscessum* si degenerat, periculose & lethale, *obſervante Hildanō*. (c) Damnantur vomitiones crebre cum alvi adſtrictione & extremonum refrigeratione. Sudor frigidus diuturnus cum animi deliquio mortiferus. *Prolapsus intestinalis* hīc quoq; exitiosè peceat, niſi ante inflammationem reponantur, & oppidò rarum est, quod *ex Lozichio* nuper notavimus, qui militem quinquagenarium à pueris prolapsu istō cum colica affectum restituit. *Coaltus* verò emendationem nunquam admittit. Plura videantur apud *Capivacc.* (d) & *Forestum*. (e)

(a) Confer. *Forest.* l. 21. obſ. 5. (b). allegat. loc. (c) cent. 1. obſ. 54. & cent. 2. obſ. 74. (d) cit. l. (e) notatō modo locō in ſcholiis.

X X V I.

Coli eſſentiā ejusq; moribus perlustratis consequens est, ut ad ipsam jam descendamus curationem. *Curandi* verò ratiō cùm tam variè exequenda veniat, quantum quidem quæ dolorem excitarunt, variæ existunt cauſæ, ceu doctè inculcat Mercatus, (a) cui libet cauſæ debita ſi accommodaverimus auxilia, rectō nos incedere tramite, regiamq; ſequi viam credimus. Proinde

(a) loc. ſepiuſ citat.

X X V I I.

I. *Ventoſa* ſi eſt colica, ut plerumq; eſt, *clyſter emolli-*
C 3

molliens primum obtinet locum, tensa nim. ut pars relaxetur, cùm, si secus, flatibus distendentibus haud facilè cederet, adeoq; dolor magis magisq; intenderetur. v. g. *R.* rad. alth. lil. alb. āā. *unc. s.* sem. alth. fænugr. āā. *drachm.* iij. fol. acanth. mercurial. parietar. āā m. j. fl. chamomil. malv. āā m. *s.* Coqu. in aq. f. q. Colaturæ *R.* *unc. vii.* cass. pro clyster, *unc. i.* ol. sesamin. d. sem. lin. āā *unc. un.* & *s.* vitell. ov. n.j. M. F. *Clyster emolliens.* Emollientem *carminans* excipiāt & dicussorius. Flatus autem discutere cùm sit labor & conatus inanis, nisi simul causa, ex qua flatus auferatur, carminanti clysmati rectè etiam evacuantia adjicimus, sequentem ferè in modum, quô *Cl. Sennertus.* *R.* orig. rut. veron. āā m. j. fl. chamomill. melilot. āā m. *s.* bacc. laur. junip. āā *unc. s.* Coq. in aq. f. q. Col. *R.* *libr. I.* Elect. hier. picr. f. diaphæn. āā *unc. s.* d. bacc. laur. *drachm. iiij.* ol. aneth. rut. āā *unc. un.* & *s.* F. *Clyster.* vel aq. benedict. *unc. III.* clysteri carminanti admisceantur, quod utile edicit *Riverius* (a) aut simul colocynth. *dr. II.* vel. *II.* in parando clysmate incoqui possunt cum fructu. [b] *Istud verò silentio hic involvendum non est, clysterem non debere libram I. excedere in dolore hoc ventoso, tum ne, si nimia copia, vel dolorem augeat, vel sine fructu mox rejiciatur: tum ut diutiùs subsistere possit, suamq; adèò vim efficaciùs & feliciùs exerere, ceu doctè & rectè monet Petrus Morellus.* (c) Frustra verò si adhiberi clysteres videas, abstinendum iis potius est, quam insistendum, ne expultrix labefactetur, temperiesq; intestinorum lædatur: Proximum autem demum fuerit laxativò aliquò alvum subducere & humores ejicere, ne tamen reliqui moveantur ventres. Sic Medicus quidam post 30 clysteres frustra adhibitos ægromannæ *unc. un.* & *s.* cum ol. amygd. dulc.

dulc. unc. II. in juscule gallinæ propinans à dolore eundem liberavit.

(a) l. 10. prax. c. 1. (b) Confer Forest. l. I. obs. 8. (c)
l. 2. med prescrib. form. remed. f. 2. c. 14.

X X I I X.

Compulsi itaq; etiam interna per os assumenda usurpare, cautè ut agamus & circumspectè opus habemus. Primum autem locum concedimus vinis purgantibus in causa præsertim frigida, à qua etiam flatuum fovet seminarium & plerumq; ex ea concitantur, cujusmodi vide apud dictum *Sennertum*. Idem florum chamomillæ decoctum in cerevisia vel vinotenui ad unc. IIII. supra modum commendat, præsentissimumq; esse in hoc dolore remedium obtestatur, ipsiq; etiam aquam flor. destillatam postponere non dubitat. Pari nomine à *Cratone* commendatur decoctum veronicæ, colicosq; à proprietate juvare contendit; exhibet autem cum myrrhæ scrup. f. Laudat etiam sequens: Rx. typhor. cervor. unc. II. myrrh. drachm. II. pip. alb drachm 1. F. pulvis. Dosis. dr. 1. Oleum etiam amygdalinum dulce cum spermatis cet. rec. drachm. f. vel extracti cal. aromat. scrup. 1. miscet & propinat cum fructu. *Riverius* ol. amygd. dulc. unc. IIII. addit vini generosi unc. un. & f. & syr. d. papav. un 1. utilissimamq; salutat potionem. *Rhasis* confectionem è bacc. laur. ad dr. 1. exhibet: commodè verò id facies cum unc. 1. vel II. vini calefacti. Tinctura aurant. ad cochleare 1. repetitâ vice assumta flatuosa hæc tormina pariter tollit feliciter. Cæterùm conferunt spec. diagalang. dianis. diacalaminth. diacym. ol. anis. fænic. carv. caryophyll. & alia, quæ passim apud Autores sunt obvia plurima. *Hartmannus* (a) remedium specificum (extremum verò esse subjungit) deprædictum

cat

cat istud , quod paratur ex spir. nitr. & vini æ dr. f. vel
scrup. ii, in aq. comm. tepida ad sudores provocandos
exhibendum. Æger verò ut quiescat, nec moveatur,
quamvis difficile sit, monet *idem*:

(a) *in prax. chym. p. m.* 184.

X X I X.

Externa tandem, quæ in usum hic veniunt, obveniunt varia. *Fomentum* ex emollientibus & discutientibus, præmissis iis tamen, quæ Th. 29. monet, & materia aliquò modò jam imminutâ. Eodem nomine parandum *linimentum* v. g. istud Mercati: (a) Rx. galban. in spir. vin. solut. dr. ii. ol. rut. nardin. æ unc. i. croc. gran. vi. cer. alb. q. s. F. *Linimentum*. Axungiam cati Sylvestris umbilico inunctam præsentissimum esse remedium *Agricola* (b) contendit. Olei saponis gran. vi. cum gossypio indita umbilico, contra colicam valere *Sennertus* (c) docet. Singulariter laudat *Saxonia* (d) *fomentum* ex furfuribus in vino albo generoso madefactis in sacculo calide applicatum: nec minus filo crudo tribuit. *Emplastrum*, quale parat *Zacutus* (e) quodq; fidissimum vocat experimentum. Est vero istud: Rx. vini generos. odorif. libr. ii. spir. vin. libr. i. aq, cinamom. unc. iii. balsam. unc. ii. ol. d. liquidambr. unc. i. ol. rut. camomill. æ unc. ii. ol. terebinth. anis. & d. cost. æ unc. i. ol. amygd. d. unc. iii. ol. d. bacc. laur. unc. un & s. fl. camomill drachm. iii. fl. stachad. rorismarin. æ dr. ii. anis. cymin. dauc. cinamom. dr. un. & s. ligni aloes dr. duas & s. calam. arom. dr. i. styrac. calamith. dr. un. & s. styr. liquid. unc. s. F. s. a. emplastrum supra partem dolentem, non tamen nisi vacuatò corpore, imponendum. *Balneum* ex emollientibus & calefacientibus paratum quippe quod tutissimum & efficacissimum est, cum flatus per

per poros apertos discutiendo à dolore promptè liberet: nobilis efficaciæ fiet, si flores camomill. & nasturt. aq. in s. q. incoquantur. Balneum verò valdè sit calidum, ut flatus faciliùs discutiantur, crassiq; humores citius fundantur: effectum etiam felicem accelerabis, si in ipso balneo exhibueris discutiens aliquod v. g. *Spigelii* f. pulverem, qui Rx. sem. cymin. carv. sal. prunell. aā scrup. j. vel etiam *catharticum*, præsertim si clysteres ob doloris vehementiam locum non habent, idq; vel mite, si à pituita tenuiore; fortius verò, si à crassâ, doctè monente Riverio. g. *Cucurbitulam* umbilico applicatam dolores hos incantamenti instar dissolvere citissimè, autor est *Galenus*. A quibusdam etiam *Lapidi*, *Serpentarius* qui dicitur, his in doloribus resolvendis non ultimus assignatur locus. *Folle* verò quomodo flatus educi debeant & possint, ex mox dicendis patescet.

(a) cit. loc. (b) in comm. in Popp. (c) l. 5. Inst. med. part. 3. sect. 3. c. 6. (d) allegat. loc. (e) libr. ult. prax. histor. cap. 2. in obſrv. (f) l. 4. d. febr. semitert. c. 13. Pulverem, hujusmodi, quem multum laudat Forestus, videlicet 21. obſ. 10. in schol. (g) cit. nuper loc.

X X X.

II. *Stercoralis* si est colica, iisdem ferè inhærendum est viis. Primo equidem emollientibus tum stercus induratum attenuandum, tum intestinum relaxandum est, ut facilior paretur transitus, id quod efficies pinguioribus substantiis, oleis, muccaginibus, quæ acues salis gemmæ tantillo adjecto, *Foresti experientia* (a) His præmissis, sed repetendis acriora alia ad expultricem irritandam, vel etiam evacuantia admisceri possunt. *Cave autem* sis istiusmodi evacuantia exhibere per os alvô penitus obstructâ, cùmductis eō modō totius excrementis ad partem affectam malum non imminueretur, sed gravius efficeretur atq; gravius. *Commode extra applicabis, præ-*

D

missio

missō dictō modō clystere unō alterōve emplastrum, quod
rx. emplastr. d. bacc. laur. unc. un. & s. agripp. unc. s. ventri
imponendum, ante cujus impositionem venter quoque,
mollificantibus oleis v. g. se sambino, d. sem lin. aliisque
illini potest. (b) Singula si frustra adhibeantur, Hartmannus
(c) à Coo edoctus, folle aut syringā inflat intestina, ut ab iis
separentur feces, statimq; clysterem injicit fortem, cui salis
gemm. drachma. s. vel integra admixta est. Alii argentum
vivum cum oleo amygdalino dulci vel communi sacchara-
tō feliciter usurpant, veluti videre est apud Paraeum. (d)

(a) l. 21. obs. s. (b) Confer Forestum cit. loc. obs. 9. (c) in
prax. Chim. p. 188. (d) libr. 16: cap. 28.

X X X I.

III. A calculo si producta fuerit colica, aliisve corpori-
bus duris, cardo totius curationis, si quaerentanda, in lu-
bricando & expultricem irritando vertitur. Calculum
enim colo adhaerentem mortis & interitus autorem fuisse
experienciā jam confirmatum est: de aliis idem si tibi pro-
miseris, vix errabis.

X X X I I.

IV. Humoralis & quidem i Pituitosa si fuerit colica,
curatio auspicanda venit à clysmate emolliente & leni-
ente, ut pars dolens reddatur laxior, ipsaq; adeo materia
peccans tum in tunicis hærens facilius ad intestinorum
vacuum evocetur, tum in cavitate infixa ad exclusionem
efficiatur paratior, cujus virtutes adaugebunt extra, sed
tempestivè, adhibita fomenta, non solum ex iis parata, quæ
calefaciunt; sed istis, quæ simul digerunt, cùm, si secus,
humores isti crassi liquarentur & in flatus verterentur. [4]
A fomentis verò, iis uti si inceperimus, non desistendum,
sed utendum multis, donec, quod movere cepimus, reso-
lutum

Iutum sit omne, inculcat *Sarctacrucius*. (b) *Balnea*, quæ tamen minoratâ jam materia parare *Forestus* recte monet, ne immaturè fusa materia copiosa nervos irruat, parali finq; inducat, ceu binis exemplis ex *Arculano* desumptis commonstrat. *Inunctiones*, ubi eximiè proderit oleum moscatæ expressum cum Zibetto mixtum & umbilico inunctū &c: *Præparata aliquò modō* materia purgante clyster evakuanda est, cujusmodi supra descripsimus, vel R. Decoct. camomill. unc. vi. ol. rutac. unc. ii. mell. unc. iii. hier. picr. & benedict. laxativ. áá. unc. f. M. F. *Clyster Hartmannus* sequente solô dolorem cessare expertus est, quod R. juris pisor. unc. iii. extract. esul. dr. un. & s. bulliant simul ut extractum solvatur, adde ol. lin. unc. iij. salis scrup. i. aut dr. f. sal. gemm. dr. i. M. quod injiciendum calidè. *Injiciendus* verò est omnis clyster purgans in affectu nostro inanitô iam Ventriculo, nec cruditates ex humorum crudorum affluxu in intestinis augeantur, dolorq; ingravescat, velut rectè monet *Septalius*. (c)

[a] Confer *Septalii animadversi* l. 7. n. 67. (b) libr. 3. d. *impediment. magn. auxil. c. 30.* p. 381. (c) libr. 21. obs. 5. (d) cit. loc. p. 185. [e] E. alleg. loc. n. 69.

X X I I I.

Hæc dum aguntur, per os etiam *incidentia & attenuantia* propinanda sunt, qualia syrup. d. menth. d. 2. & 5. rad. d. hyssop. d. cort. citr. aliiq; hujus farine syrupi. *Cathartica* etiam, præmissis d. m. præmittendis, exhibenda sunt quibus, ut infra quoq; monebimus, anodyna, dolor si nimis urgeat, admiscenda. *Riverius* [a] pilulis multum tribuit, quæ R. aloes opt. dr. i. laud. opiat. gr. iii. diagryd. gr. vi. easq; hora commodâ assumtas dolorem post horam sedare & humores evakuare noxios attestatur. *Forestus* medicamentum *Præceptoris* sui *Elidei* admodum laudat,

D 2 .

quod

quod r. diaphænicon *unc.* s. philon Roman. *Scrup.* II exhibitum cum aqua vel decocto camomillæ. Pilulæ mastichinæ trochiscis alhandel vel diagrydio acuatae locum quoq; hic merentur. Spiritum vitæ aureum *Rulandi* ab *un.* s. ad *unc.* un. & s. commendat *Hartmannus*. Diuturnior autem si fuerit & pertinax affectus, eum decocto guajaci per multos dies cōtinuando feliciter curari posse, purgando tamen per intervalla & clysteres saepius injciendo, saepè laudatus tradit *Riverius*. [b] Eodem decocto, sed cum vino parato, curationem, si à pituita vitrea, cum felici successu absolvit *Amatus*. [c]

[a] cit. loc. prax. Confer. cent. 2. obs. I. [b] alleg. pr. loc. [c] cent. I. curat. 32.

X X X IV.

His ita feliciter cedentibus, reliquiæ materiæ ut dissipentur, & intestina corroborerentur, curæ sit. Ejus naturæ potionem esse prædicat *Mercatus*, [a] quæ r. summat. absynth. pont. p. s. sem. cymin. dr. II. in vino tenui odorifero ferve fiant, & expressio exhibeatur jejuno. Laudat *Hartmannus* [b] rotulas, quæ r. diacym. diacalam: aromat. ros. ãa. dr. s. sacch. in aq. fænic. solut. *unc.* III. aq. cinamom. dr. II. ol. anis. *scrup.* succin. gutt. vj. de quibus ad libitum una alteráve sumatur. Multum præstabit spiritus terebinthinæ cum juniperino & absinthino mixtus in aqua convenienti exhibitus, additâ, si opus, confectione alkermes. *Purgationes* quoq; iterentur, subinde additis intestina roborantibus. Vinum etiam usurpare aromatisatum v. g. cinamomô, cal. aromat. galang. cymin. anis. &c. conveniet. Multum abstergit, discutit & roborat julebus, qui r. decocti ex absynth. vulg. centaur. min. & agrimon. æquilibus partibus parati *unc.* v. sacch. *unc.* I. manè exhibitus.

Vo-

203.

Vomitus etiam suum hic confert, præprimis si humores in ventriculo succrescunt, maloq; fomen tum præbent: curandi enim tunc & præcavendi subit nomen, cùm utroq; nomine moveri tutò possit. Etiam si cibatum ægrum offendas, vomere jubeto, ut verba *Foresti* (c) hic nostra faciamus.

(a) *alleg. loc.* (b) *cit. l. p. 187.* (c) *l. 21. obs. 7.*

X X X V.

II. *Cabile* si dependet affectus, mox *clyster* *refrigerante* & *humectante* ex muccag. psyll. lem. lin. fænugr. altheæ, cydon. cum ol. viol. rosar. d. sem. lin. amygd. d. addita ad ciendum alvum si opus, pulp. cass. *unc. s.* vel *dr. vj.* similivéurens acrimonia ejus retundenda, atq; humor redundans evacuandus est. Clemens deinde *organs* ex cassia, diaprun. solutiv. mann. tamarind. rhabarb. syru^p. sol rosar. & viol. in sero lactis vel aqua hordei offerendum, frequenterq; repetendum, donec tota humorum saburra eva- cuata fuerit. Dolor si nimis urgeat, *narcotica* infra notanda admiscenda sunt, & si febris adsit, vel ex caloris vehe- mentia pertimescatur, etiam vena secanda. Nobilem me- dicinam vocat *Spigelius* (a) oleum olivarum, quod per multos dies & menses supra infusum rosarum solutivarum stetit cum jure vel decocto mercurialis vel altheæ. Felici cum successu cum aliis sæpe se usum *Sennertus* profitetur., Quod rx. mann. *unc. s.* *vel integrum.* ol. amygd. d. rec. *unc un.* & *s. vel unc. ij.* in jure pulli cum camomillæ decocto exhi- bitum. *Hæc benigniora* si non sufficient, ad Mercurium dulcem fugiendum erit, cuius de exhibendi modo & usu eximio videatur *Gluckrad.* (b) Eidem intentioni satisfac- turus, *cataplasma* ex farin. hord. fab. lin. cum ol. camomill. ro- sar. amygd. d. paratum applicare poteris. Vel etiam *balne-*

D 3

um

um (quod si ex aqua tepida, egregiè refrigerat totum corpus.) ex agrimon. viol. parietar. mercurial. melilot. & similibus præparandum, quod multum confert, præcipue si sudores supervenerint. *Ventrem quoq; fovere oportet* decocto aliquo refrigerante vel *inungere* ol. oliv. amygd. d. &c. Et *propinetur refrigerans* v. g. Rx. aq. cichor. lactuc. endiv. aā unc. ij. syr. ros. viol. aā unc. un. & s. M. Velsi vires admodum collapsæ fuerint, istud Rx. aq. borrag. bugloss. rosar. aā unc. iiij. syr. granat. unc. un. & s. acetos. citr. corall. aā unc. j. confect. alkerm. dr. j. spir. vitriol. q. f. ad grat. acid. M. *Potus etiam aquæ calidæ ad compescendos biliosos & acres humores à Mercato commendatur*, nec ab eo admittitur *aqua potus frigida*, nisi purgatō corpore, ab aliis in hac causa plurimum laudatus. *Nec tamen planè rejiciendus est*, ubi nimia caloris intemperies vel inflammatio vera succrescit: feliciter enim tunc exhiberi, post alias expertus est *S. ptalius*. (c) Vires tamen in adhibendo frigido negligere, temerarium foret.

(a) cit. loc. (b) libr. 2. in Beguin. c. 18. (c) alleg. loc. n. 82.
Confer. Amat. cent. 1. curat. 2. & 58.

X X X V I.

V. *Vermes si doloris autores sunt, eorum rejectio medelam pollicetur*. Sic *Forestus* (a) colicam vermicularem decocto absynthii, camomill. & centaur. minoris, clysterem cum sine fructu adhiberet, feliciter curavit. *Hildanus* (b) hoc in casu clysterem ex lacte recens multo felici evenitu per anum injecit & cum vermium rejectione dolorem etiam sustulit.

(a) libr. 21 obs. 4. in schol. Confer. Amat. cent. 1. curat. 33.
(b) cent. 1. obs. 57.

Ab

Ab *inflammatione* si producta est colica, mox tum revellendi tum attemperandi gratiâ vena secanda est. Intrepidè etiam, vires si ferant, bis térve tundi potest. *Ligature* etiam *frictiones*, *cucurbitulae* scarifica æ vel non, modo cruribus, modo artubus applicatæ, *revulsionis* ergò hîc usum locumq; promerentur, *Venter refrigerantibus*, & in progressu ad facilitandam resolutionem *laxantibus* inungatur oleo v. g. rosar. viol. amygd. d. lin. Oleum camomillæ cum gallinæ vel anatis pinguedine miscet *Mercatus*: fatius feceris, si anserinam cum dicto oleo misceas, ante tamen septies pluriēs ve lotam. Vel paretur *fortis* ex decocto fl. camomill. melilot. fol. alth. malv. sem. fænugr. lin. &c. *Clyster* etiam ex oleo, lacte, vel decocto frigido injiciendus, quibus pariter in progressu discutientia adjicias, præprimis totie commendatum oleum camomillæ; Linii etiam & altheæ. *Acria* autem omnia hîc *exulant*, ne dolor & inflammationio augeantur: nec communi dosi hac in causa *clysmata* præscribi debent, sed sufficiunt unc. iij. vel unc. v. *Mercatus* ad summum unc. vi. admittit, ne ex nimia quantitate colon magis nimisq; dilatetur, doloresq; ingravescant. *Purgantibus* ferè omnibus negatur locus, cùm humorum deductione ad partem affectam affectus igneus non immunuatur, sed quasi flamمام flammâ augendo intendatur. *Cassiae* quidem usum non plane respuunt *Autores*, quos inter *Septalius*, (a) quod miti illô, blandô & humidô calore sæpè inflammationem sedet, dolorem leniat, & suppurationem humoris adjuvet, velut ipse infert, & hac in causa ea feliciter se usum esse *Forestus* (b) protestatur. *Verum* id inter rariora connumerare, nec idem temerè tentare, fatius erit atq; tutius. *Per os* exhibeantur refrigerantia, citra omnem ad strictionem v. g. decoctum hordei, malv.

malv. lactuc. violar. ptisanæ, eâ semper adhibitâ cautione, ut alimenta imminuta quantitate & quæ frigidæ atq; tenuis sunt substantiæ, exhibeantur.

(a) libr 7. animadvers. n. 84. (b) l. 21. obs. II.

X X X V I I I.

Hactenus in profligandis *causis proximioribus* desudavimus: jam quomodo *remotiorum* vires elidere, omnemq; adeo hoc inducendi malum occasionem præscindere possimus, curæ erit. *Res* igitur ubi p. n. aliæ peccaverint, nostrumq; induixerint affectum, hunc ut tollas, eas ut causas tollere necessum erit, adeoq; in istis auferendis animus esto totus. *Animi commotiones* quantum valeant in corporis nostri mutationibus & alterationibus, experientia abundè equidem ostendit: has si malum vel fovere vel inducere deprehenderis, motu contrario erratum emendabis. Idem de *exercitio*, idem de *otio* esto judicium. Nec *Veneris* errata corrigere licet, nisi ejus abstinentiâ: omni enim nomine hîc damnatur. *Ea* autem si *contagio* suò inducit colicam, quod *Zacutum* observasse meminimus, appropriatis remediis curatio absolvitur. *Somnum moderatum*, *vigilias moderatas* facultates omnes juvare; *somnum* contrâ *immoderatum*, *immoderatas vigilias* easdem dissipare, cruditates generare liquet: omnia ergo ut recte & hîc coordines, medium tenere memor esto.

X X X I X.

Et tantum etiam de causas remotiores auferendi modo: pensabimus tandem, quomodo *causæ peccantes externæ* supra diætæ corrigi queant & debeant. Id verò docebit *diæta*, cuius humori prædominantि conveniens, quam paucissimis delineare, & secundum notatam methodum subjungere operæ dispendium haud erit. *Flatus* itaq; fidoloris

205.

Ioris existunt causa, æger devitet cibos flatuosos & frigidos,
quales sunt omne leguminum genus, lactuca, pruna, cera-
fa, persica, pyra. Etiam vitetur ptisana, quæ quamvis fa-
cile Zz. pipere, aliové aromate possit corrigi, tenuis tamen
quia est nutrimenti & labentis, satius erit, eā, nisi vires ad-
huc constent, abstinere. Profundt cibi attenuantes quales
sunt carnes gall. phas. sturnor. pullor. columb. domestica-
rum: vel attenuantibus & discutientibus conditi v. g. anis.
fœnic. quod etiam deglutire conductit. Allium etiam
commendatæ est laudis, quod tamen in delicatulis vix lo-
cum inveniet, qui id condimenti rusticis utraq;, quod a-
junt, manu porrigunt. Potus sit vinum potens, tenuum
partium & vinosum citra omnem adstrictionem. Inops
si fuerit æger, potus attenuantibus & discutientibus ex pau-
perum medicina desumtis aromatisandus & temperandus
est. *Pituita* si doloris autor est, parca ad ejus iminutio-
nem instituenda est nutritio, cibi sint boni succi, facilis
coctionis & digestionis & vel incidentes & attenuantes vel
istis conditi. Potus sit vinum non admodum potens. *Hu-*
mores biliosi si peccant, cibus convenit tenuis & refrigerans,
qualis ptisana est: inedia verò exulet, quæ materiam reddit
acriorem bilémq; cumulat. Potus sit vinum tenui, album,
aquosum. Si à *vermibus*, pisces & lacticinia omniaq; pari-
ter legumina vitentur: convenit vietus laudabilis succi, cui
nastrum. bet. raphan. apium adumeres. Vinum conce-
ditur tenui, sed non dulce, si febris absit; sin adsit, aqua
destillata potius vel decoctum ex gram acetos. portulaca.
Cerevisia etiam probè defecata concedi potest. *Ab inflam-*
matione si productus est affectus, vietus sit tenuis & refrige-
rans, ut & flamma extinguitur, & excrementorum cavea-
tur copia, quod præstabit ptisana, qua languens conten-
tus vivat. Potus sit decoctum hordei s. vel convenientibus

E

frigi-

frigidis conditum. Vinum verò nullum omnino habet locum, sicut nec alia calida.

X L.

Huc transferimus constitutiones aëreas. Aer enim cùm plurimum nostras quoq; alteret constitutiones, tum quatenus corpora nostra ambit, tum quatenus inspiratione attrahitur, rectè ejus moderamen medicum hīc diætetico consilio adnectimus. Aer verò sive iustione sive refrigeratione peccet, emendationem in contrario quæras oportet. A frigore corpus probètueatur, cùm facilimè notatō nuper modō & citissimè colon inducere possit. Urens autem aer commodè beneficiō aquæ frigidæ, & frigidarum herbarum atq; florū: istis conclave conspergendo corrigitur & emendatur. Contagio verò si infestat, maximè cordialia adhibenda sunt, aer alterandus, locus mutandus, & alexiteriis appropriatis vitium tollere necessum erit. Et sic curationis ordinariæ attigimus metam.

X L. I.

Addimus jam extraordinariam curationem & coactam, quæ dolorem furientem offert tollendum. Vix enim dolorē hunc quæ spectant & auferunt, tetigimus, ne dicam attulimus. Consilium verò adversum duobus nititur fulcris: *anodyna* alterum, alterum *narcotica* exhibet. *Anodyna* autem vel *intra* vel *extra corpus* adhibemus. *Intra corpus* quæ assimi possint, jam quædam notavimus, inter quæ non ultimum obtinere locum decoctum camomillæ pariter monitum. Hic præsertim in causa calida locum habet aqua C. C. quām pro insigni commendat anodyno Penotus (a), præprimis cùm C. C. inter anticolica numeretur specifica. *Extra* etiam quæ applicari debeant, dictum, videlicet *fomen-*

206.

fomenta vel per spongas vel vesicas bubulas decocto camomill. alth. malv. melilot. sem. lin. fænugr. oleisve camomelin. amygd. liliac. aneth. completas. *Balnea, clysmata, linimenta & emplastræ* ex prædictis concinnata. Hæc verò hic mittimus, & quomodo dolor auctus & furiens mitigari tolliq; possit & debeat, inquire adgredimur.

(a) apud *Hildan. cent. 1. epist. 9.*

X L I I.

Id verò præstare *narcotica & stupefacentia* planum est: locum verò an hic habeant, non item, cum ab aliis in omnibus causis, ab aliis verò in quibusdam tantum admittantur. *Sennertus* (a) in colica pituitosa stupefacentia vix locum habere posse arguit, cum licet in principio juvare videantur, tamen dolor postea major fiat, humore ad motū ineptiore redditō, tunicisq; intestinorum magis addensatis flatuum discussione prohibitā. *Verum* nihil obesse, quo minus & hac in causa narcotica exhibeantur, experientia evincit, præprimis si misceantur cum istis purgantia, quæ cum narcoticis misceri posse, feliciterq; mixta esse, experientia nuper citatā edocti sumus eā saltem adhibitā cautelā, ut potissimum commisceantur, ubi utrumq; indicans simul urget nec moram patitur, monente *Theodoro Colladone*. (b) Laudanum opiatum quamvis subtiles humores condenset & incrasset, deteriores tamen ut efficiat morborum causas, tantum abesse, ut nonnullos potius præparet & ad expulsiouem habiliores efficiat, *Hartmannus* (c) docet & commonstrat. Sic *Riverius* (d) usū solius laudani ad ad gr. vi. exhibiti atrocissimos dolores sustulit cæteris neglectis singulis. *Idem* promittunt philonia *Nicolai. Mes. pil. de cynogloss. aliaq; modernorum* quæ non solùm parantur ex stupefacentibus, sed etiam admixtis attenuanti-

bus, crassosq; & viscidos humores incidentibus. *Uſus verò horum*, si necessarius est (*est verò necessarius, quando dolor est intenſior*) non differendus est, donec vires resolvantur, cùm facile medicina salutis intempestivè propinata officinam aperire queat mortis. *Exhibitentur autem Philonium Nic.* à *scrup.* 1. ad *dr.* j. *Rhas* ad *dr.* un. & *s. laud.* op. à *gr.* ii. ad *gr.* iiiij. vel v pil. de *cynogloss.* *[Nic. à gr. iiiij. ad vii. Ben. Favent. ad scrup. i. Theriac. r. ad dr. ij.* cui ad augendas virtutes *gr.* 1. vel ij. opii addi possunt. *Extrinſecus* si in uſum vocantur, admiscentur 1. *clysteribus* opij v g à *gr.* ij. ad viii. *Philon.* Rom. à *dr. s. ad j.* vel & ij. vel decoctum ex papav. alb. mandrag. hyosciamo paratur. 2. *Suppoſtorium* ex iis parari potest, quale parat Saxonia ex lana, quæ ſapa, in qua opium ſolutum, imbuta eſt. 3. *Fomenta*: Sic parabis commode decoctum ex anodynīs, quibus adjicienda narcotica papav. alb. & ſimilia, in quo tempore uſus opii gr. 1. vel ultra diſſolvi potest, cum linteo duplicito vel per ſpongiam applicandum. 4. *Linimentum*, quale parabis inſigne ex opii gr. ii. vel gr. iii. Zibett. ſcr. ſ. ol. moſchat. expr. dr. ſ. umbilico vel regioni dolorofæ inungendum.

(a) loc. prax. citat. (b) tom. i. adverſar. med. c. 79.
(c) de Opio. theor. 8. qu. 6. (d) cent. i. obſ. 12.

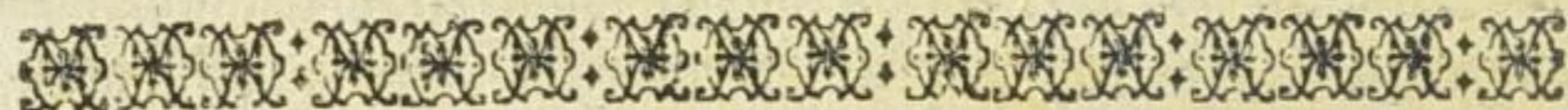
X L I I I.

Anodynīs & narcoticis addunt nonnulli, quæ agunt à tota ſubtantia, & quæ ſpecificè hīc prodeſſe putantur. Ante verò quām quæ hoc in cenuſu habentur, enumeremus, rectè quæritur, an iſtiusmodi ſpecifica anticolica dentur? Negativam ſuadet cauſarum diuersitas, quæ vix hōc vel illō ſolō expugnari potest, ut affirmativam tueri difficile ſit, niſi dicamus, colo ut à propriitate quadam fructuſ cucurbitæ

bitæ aduersetur, *Trallianò teste*, ita eidem à proprietate
prodesse, eidem confortativum esse singulare hoc vel i-
stud antolicum dictum, cuius beneficiò colon refectum,
& munitum contra hospitem inimicum insurgat, eumq;
expellat & ejiciat, quo de tamen cuivis liberum relinqui-
mus judicium. *Notandum* verò, ejusmodi antolicum tum
demum magnum & mirum parere effectum, quoties non
magna adest plenitudo, nec multi fluunt humores, ceu ex-
perientia *Rodericum à Fonseca* (a) edocuit. Ea autem in-
ter primas obtinet *intestinum lupi* ad dr. 1. quod cum vini
unc. iiij. feliciter post omnia frustra adhibita matronæ sexa-
genariæ exhibuit *Riverius* (b) Nullò etiam vel clystere
vel medicamentò purgante exhibitò, idem cum fructu &
applausu expertus est *Pachequus Medicus Lunellensis*. (c)
Sic laudatur *lupi stercus cum osse* pariter ad dr. 1. cuius effica-
ciam pluries se expertum cum fructu *Pulverinus* (d) asse-
rit. *Cinerem alaudæ* commendant in eadem dosi. *Sanguinem*
anguillæ cum vino exhibet. Nobilis efficaciæ hic quo-
que aestimatur *pulvis tunice interioris ventriculi erinacei*
maris in masculis, femellæ in femellis. *Pellis lupi* variie-
tiam hic est usus, cum modò stragulum ex ea conficitur,
modò cingulum, eâ in applicatione adhibitâ cautione, ut
pili contingent ventrem. Alii etiam *filum lanae ovillæ*, quæ
à lupo interfecta est, vel quæ etiam ab eo persecuta, tantum
non laniata, hic commendare non dubitant, quod num fi-
de num risu dignum, æquus aestimabit. Hujus generis fa-
cit *Rodericus à Fonseca* (e) *testiculos equorum castratorum*,
quos vino lotos & exsiccatos ad dr. 1. exhibet, secretum &
singulare remedium id commendans. Maximi etiam mo-
menti ab eo (f) aestimatur *pulvis spongiarum in rosis sylve-*
stribus repertarum, quem ad dr. 1. in vino exhibet. *Puden-*
dum taurinū à specifica virtute mirificè juvare ad *scrup. 1.* in

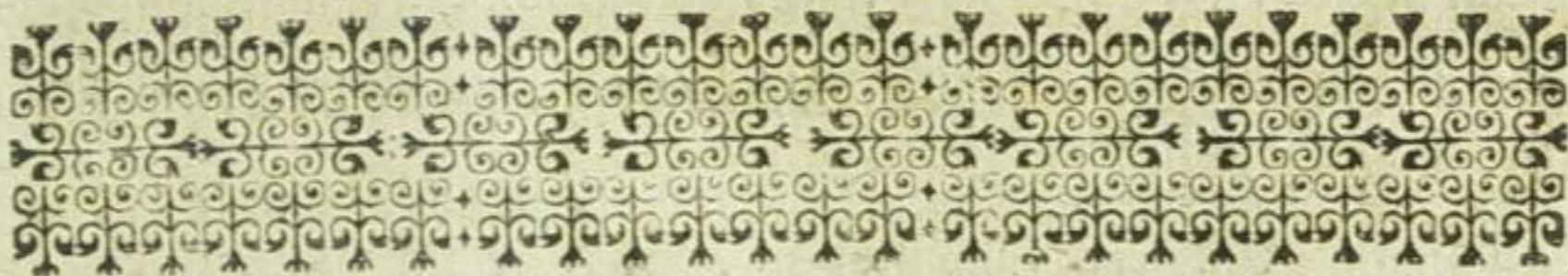
vino malvatico assuntum, hōcq; solō usos plurimos sanitati restitutos esse autor est *Zacutus*. (g) *Fellis galli* *vetusti* guttas & vel & assumtas idem præstare, notavit idem (h) *Mixturam suam sudativam* contra omnes dolores colicos extollit *Mylius* (i) pariq; nomine *tabulas suas* contra colicam *Loticius* (k) Sed nos subsistimus, ejusq; generis plura qui desiderat, eum ad sacra Practicantium volumina amicè amandamus.

(a) tom. 2. consultat. 81. (b) cent. 1. obs. 59. (c) apud River. in obs. communicat. obs. 2. Confer. Amat. cent. 3. cur. 12. (d) cit. loc. (e) tom. 1. cons. 17. (f) tom. 2. cons. 81. (g) l. 2. pr. adm. obs. 26. (h) ib. obs. 30. (i) l. 2. pharmac. spagyr. p. m. 74. (k) libr. 4. cap. 6. obs. 3. Confer remed. select. Praevotij.

Tibi, Dulcissime JESU, Tibi, DEO HOMINI cum Patre & Spiritu Sancto laus sit, honor & gloria in sempiterna secula.

Præclarissimo atq; Experientissimo Viro, Dn.

Johanni Philippo Deislero. Medicinæ Candidato, Sympatriotæ & Amico honoratissimo: pro supremis in sua Facultate honoribus, & privilegiis DOCTORALIBVS adipiscendis, publicè disputanti:

Colica quas causas habeat, quæ signa,
(medendi

Quam methodum, magna dexteritate
(doces,

*Mi Deislere, potens morbi cohibere furorē,
Quando es Pæonii gloria magna chori.*

*Non indigna tuis contēdis honoribus; ausus
Ipse met irriguo Sospitet imbre Deus!*

*Atq; tuis meritis tribuat mox digna βεγβαία,
ut Doctor medica clarus in arte sies!*

*Ita διοψυχως calamo inter occu-
pationes festino vovet &
acclamat,*

JOHANNES WEINMANN,
SS. Th. D. Prof. P. & Pastor.

Colica grande malum ; laudem ergò **E**
[magna mereris
præmia, qui monstras pellere grande malum:
Aegrotus Medicum ; Doctorem sanus honoret,
Ecrescat faustò sidere sumtus honor!

Clariss. Dn. Candidato populari
æstimato honoris & gratula-
tionis ergò

f.
GEORG LEONHARD Breyer.

***** (*) *****

Ges so belegt mit Schmerzenhafften grimmen
wie frümmen Sie sich doch!
und ächzen Sehr / man höret Ihre Stimmen;
Dunerträglichs Joch
der harten noch!
Ach daß der Tod
nur eylends käm / und Meinen Lebens faden
ganz schnitt entzwey
daß ich möcht frey /
und dieser Last vollkommen sein entladen !
Dem Krancken offt der Arzt vermeint zulaben
mit dem und jenem trank/
doch endlich nur vor seine muh' kan haben

der

29.

des Apoteckers danc^t /
und wächst die plag
mit großer flag.

das fehrgeldt auch / so Charon hat erworben
solt dünnē sein /
wenn diese Pein
nicht ursach wär / daß Mancher ist gestorben,
wie werth würd dann Mein Freind sein wann Er schreibet
und zeyget in der thaf /
wie fruchtbarlich das grinnen man verreibet.

Ich wünsche daß sein Rath
mög hülfflich sein
vor diese pein.

Nun Fama kome und steiget jetzt zu wagen
des Fleises prob
und würdig Lob
biß an die burg der sterren hinzufragen,

Seinem hochgeehrten Herrn Lands:
Mann / fischgenossen / und werthen ver-
trauten Freind schriebe dieses zu
schuldigen ehren.

Georg Wilhelm Ortt
LL. Cultor.

E N D E.

